

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ КОРПОРАЦІЙ: НОВЕ ПРОЧИТАННЯ У СВІТЛІ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

© 2015 **ВАСИЛЬЧУК І. П.**

УДК 336.011

Васильчук І. П. Фінансово-кредитний механізм корпорацій: нове прочитання у світлі сучасної економічної теорії

Мета статті – розглянути сутність поняття «фінансово-кредитний механізм корпорацій» в контексті сучасної теорії фірми на основі використання методологічного потенціалу системної парадигми. Аналіз наукового доробку вітчизняних і російських вчених щодо трактування сутності поняття «фінансово-кредитний механізм» виявив, що всі дефініції явно чи неявно корелюють з базовими положеннями окремих концепцій теорії організації. Досліджено сутність поняття «фінансово-кредитний механізм корпорацій» крізь призму основних підходів до управління організацією – системного, ресурсного, процесного – та встановлено, що вихідною ознакою, яка формує відповідне пояснення сутності фінансово-кредитного механізму як рамкової організаційної конструкції для «нанизування» властивостей, характеристик і зв'язків, є системна ознака. Запропоновано інтеграційну концепцію фінансово-кредитного механізму, яка стала основою для авторського тлумачення поняття в широкому розумінні. Інтеграційна концепція фінансово-кредитного механізму може стати платформою для поєднання її інших теоретичних концепцій – корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку, що надають теоретичне і методологічне обґрунтування розробці моделі фінансово-кредитного механізму сталого розвитку корпорацій.

Ключові слова: фінансово-кредитний механізм, інтеграційна концепція, системна парадигма, ресурсний підхід, процесний підхід, системний підхід, сталий розвиток.

Табл.: 1. Бібл.: 16.

Васильчук Ірина Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, податків і страхової справи, Криворізький економічний інститут Криворізького національного університету (пр. К. Маркса, 64, Кривий Ріг, Дніпропетровська обл., 50000, Україна)

E-mail: vasylichuk-irina@rambler.ru

УДК 336.011

UDC 336.011

Васильчук И. П. Финансово-кредитный механизм корпораций: новое прочтение в свете современной экономической теории

Цель статьи – рассмотреть сущность понятия «финансово-кредитный механизм корпорации» в контексте современной теории фирмы на основе использования методологического потенциала системной парадигмы. Анализ научного наследия отечественных и российских ученых по трактовке сущности понятия «финансово-кредитный механизм» выявил, что все дефиниции явно или неявно коррелируют с базовыми положениями отдельных концепций теории организации. Исследована сущность понятия «финансово-кредитный механизм корпораций» сквозь призму основных подходов к управлению организацией – системного, ресурсного, процессного – и установлено, что исходным признаком, который формирует соответствующее объяснение сущности фінансово-кредитного механизма как рамочной организационной конструкции для «нанизывания» свойств, характеристик и связей, является системный признак. Предложена интеграционная концепция фінансово-кредитного механизма, которая стала основой для авторского толкования понятия в широком смысле. Интеграционная концепция фінансово-кредитного механизма может стать платформой для объединения и других теоретических концепций – корпоративной социальной ответственности и устойчивого развития, предоставляющих теоретическое и методологическое обоснование разработке модели фінансово-кредитного механизма устойчивого развития корпораций.

Ключевые слова: финансово-кредитный механизм, интеграционная концепция, системная парадигма, ресурсный подход, процессный подход, системный подход, устойчивое развитие.

Табл.: 1. Библ.: 16.

Васильчук Ирина Петровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, налогов и страхового дела, Криворожский экономический институт Криворожского национального университета (пр. К. Маркса, 64, Кривой Рог, Днепропетровская обл., 50000, Украина)

E-mail: vasylichuk-irina@rambler.ru

Vasylichuk I. P. Finance-Credit Mechanism of Corporations: a New Insight against the Background of Modern Economic Theory

The article is aimed at consideration of essence of the concept of «finance-credit mechanism of corporation» in the context of the modern theory of firm, making use of methodological potential of the system paradigm. An analysis of the scientific heritage of Ukrainian and Russian scientists on interpretation of the notion of «finance-credit mechanism» has revealed that all definitions are implicitly or explicitly correlated with basic provisions of several conceptions within the organization theory. The essence of the concept of «finance-credit mechanism of corporations» was examined through prism of the basic approaches (system, resource, process) to organization management, whereby was found that the original attribute, which impregnates the appropriate explanation of the essence of financial-credit mechanism as an organizational framework for «stringing» the properties, characteristics and relationships, is the system attribute. An integration conception of finance-credit mechanism has been suggested, which has become the basis for the author's interpretation of the indicated notion in a broad sense. The integration concept of finance-credit mechanism can become a platform for combining other theoretical concepts, such as corporate social responsibility or sustainable development, providing theoretical and methodological substantiation for development of a model of financial-credit mechanism for sustainable development of corporations.

Key words: finance-credit mechanism, integration concept, system paradigm, resource-based approach, process approach, system approach, sustainable development.

Tabl.: 1. Bibl.: 16.

Vasylichuk Irina P. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Taxes and Insurance, Kryvyi Rih Economic Institute of the Kryvyi Rih National University (pr. K. Marksa, 64, Kryvyi Rih, Dnipropetrovska obl., 50000, Ukraine)

E-mail: vasylichuk-irina@rambler.ru

В останні роки спостерігається суттєвий прорив у науковому та емпіричному обґрунтуванні теорії стратегічного управління корпорацією (корпоративним підприємством), яка ґрунтується на засадничих положеннях теорії фірми та збагачується різними су-

часними управлінськими підходами і концепціями на кшталт стейкхолдерського підходу, концепції корпоративної відповідальності, сталого розвитку корпорацій. Застосування системної парадигми до розвитку теорії фірми передбачає поширення положень системної

методології і на сферу фінансів корпорації, яку можна розглядати як підсистему зі своїми специфічними властивостями. Упорядкування функціонування фінансів відбувається за допомогою відповідного фінансово-кредитного механізму, що дозволяє виділити його як об'єкт дослідження у межах системної парадигми.

Попри численні дослідження з проблем фінансово-кредитного механізму, і досі існує плюралізм думок на його сутність і складові. У більшості розглянутих наукових публікацій вчені надають трактування дефініції «фінансовий механізм» як: 1) система управління фінансами (фінансовими відносинами) з належним ресурсним забезпеченням (А. М. Поддєрьогін [1, с. 74], Р. С. Сайфулін, А. Д. Шеремет [2, с. 13]); 2) способи організації фінансових відносин (В. В. Венгер [3, с. 57]); 3) сукупність форм і методів створення і використання фондів фінансових ресурсів (О. Д. Василик [4, с. 104]); 4) сукупність методів, форм, прийомів, інструментів і важелів (В. М. Опарін [5, с. 55], М. І. Крупка [6], М. М. Александрова, С. О. Маслова [7, с. 128], О. П. Кириленко [8]); 5) сукупність методів реалізації економічних інтересів шляхом фінансового впливу на соціально-економічний розвиток підприємства (Г. Г. Кірейцев [9]). Загалом у вітчизняній фінансовій науці сформувалося розуміння сутності фінансового механізму як «сукупність форм і методів створення й використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різних державних структур, господарських суб'єктів і населення» [10, с. 10; 4, с. 104]. Зважаючи на складові фінансового механізму, його переважно розглядають як сукупність форм, методів, інструментів і важелів впливу на розвиток [5, 6]. Цілковито погоджуючись з наведеними трактуваннями, слід наголосити на недостатньому використанні методологічного потенціалу системної парадигми і теорії фірми для пояснення сутності фінансово-кредитного механізму корпорацій та її трансформації під впливом новітніх управлінських концепцій.

Мета статті – розглянути сутність поняття «фінансово-кредитний механізм корпорації» в контексті сучасної теорії фірми на основі використання методологічного потенціалу системної парадигми.

Дослідження сутності поняття «фінансово-кредитний механізм» потребує тлумачення дефініції у широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні фінансово-кредитний механізм корпорації можна розглядати як складову його господарського механізму, що організовує й опосередковує фінансові відносини у трьох сферах діяльності – операційній, інвестиційній і фінансовій – та виступає організаційно-ресурсним забезпеченням процесу управління фінансами. За такого змісту фінансово-кредитний механізм охоплює процеси формування, розподілу та використання фінансового капіталу, що виступає *об'єктом*, на який спрямована дія фінансово-кредитного механізму. Втім, на нашу думку, з огляду на поділ сфер діяльності корпорацій та розподільчу функцію фінансів, можливим є вузьке розуміння його сутності узагальнено як системи організації фінансової діяльності з формування та розподілу фінансового капіталу, який залучається з метою

реалізації корпоративної стратегії. У такому розумінні поняття «фінансово-кредитний механізм» є близький до змісту поняття «механізм фінансово-кредитного забезпечення».

Оскільки наявність фінансово-кредитного механізму є іманентною властивістю усілякого функціонуючого підприємства, то вважаємо за доцільне дослідити сутність фінансово-кредитного механізму крізь призму основних концепцій управління організацією в межах теорії фірми. Вивчення наукового доробку вітчизняних і російських вчених щодо трактування сутності поняття «фінансово-кредитний механізм» встановило, що всі дефініції явно чи неявно корелюють з базовими положеннями окремих концепцій теорії організації. Аналіз дозволяє виділити ключові словосполучення та надати пояснення сутності поняття з позиції таких основних підходів: ресурсного, процесного та системного (*табл. 1*). Наведені трактування віддзеркалюють уявлення авторів про певні домінуючі характеристики сутності поняття «фінансово-кредитний механізм», що, на наш погляд, сприяє всебічному розкриттю його змісту. Цілковито підтримуючи існуючі погляди науковців, вважаємо за доцільне деталізувати теоретичний аналіз та пояснити сутність поняття «фінансово-кредитний механізм» крізь призму комбінаторики виділених підходів, що породжує специфічну конфігурацію фінансово-кредитного механізму. На наш погляд, вихідною ознакою, що формує відповідне пояснення сутності фінансово-кредитного механізму як рамкової організаційної конструкції (каркасу) для «налізування» властивостей, характеристик і зв'язків, є *системна ознака*. Докладно про потенціал системної парадигми у стратегічному менеджменті розглянуто у працях Г. Б. Клейнера [11]. Згідно з існуючими визначеннями система є «сукупність пов'язаних між собою і зовнішнім середовищем елементів і частин, функціонування яких спрямовано на отримання конкретного результату» [12] та «сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів» [13]. Системний підхід передбачає встановлення взаємозв'язків елементів у межах цілого. Оскільки фінансово-кредитний механізм є система, то на нього можуть бути поширені основні властивості системи. На нашу думку, для пояснення сутності фінансово-кредитного механізму доцільно запозичити із системного підходу основні допущення (такі як цілісна складна відкрита система); властивості (цілеспрямованість, складність, ділимість, цілісність, структурованість, різноманітність елементів і відмінності в їх природі, інтегративність); системний контур (зовнішнє та внутрішнє середовище).

Розгляд змісту поняття фінансово-кредитного механізму крізь призму *ресурсної концепції фірми* зумовлює висновок про певну обмеженість застосування її положень для пояснення його сутності. Ресурсна складова фінансово-кредитного механізму представлена інформаційним, фінансовим, організаційним забезпеченням. З позиції ресурсного підходу конкурентні переваги фірми пояснюються наявністю підконтрольних стратегічних ресурсів, що відповідають характеристикам – цінність, рідкісність, замінність, обмежена

Теоретичні підходи до тлумачення сутності поняття «фінансово-кредитний механізм» в контексті основних концепцій теорії фірми

Аспекти теоретичних підходів до тлумачення сутності поняття «фінансовий механізм»	Базисний підхід / концепція теорії організації (фірми)	Домінанти теорії / підходу фірми	Домінанти у трактуванні поняття «фінансово-кредитний механізм»	Прихильники підходу
Підхід з позиції ресурсів	Ресурсна концепція фірми	Наявність під контролем стратегічних ресурсів, тобто таких, що дозволяють впроваджувати успішні конкурентні стратегії	«фінансове, інформаційне, нормативно-правове, організаційне забезпечення ...»	С. Я. Єлецьких, О. М. Ковалюк, В. М. Опарін, С. В. Онишко, Г. Г. Кірейцев
Підхід з позиції процесу	Процесний підхід до діяльності організації	Фірма як сукупність процесів. Усіляка діяльність, чи комплекс діяльності, в якій використовуються ресурси для перетворення входів у виходи, може розглядатися як процес (ISO 9000:2000). Процесним підходом може вважатися систематична ідентифікація та менеджмент процесів, що використовуються організацією, і перш за все, забезпечення їх взаємодії (ISO 9001:2000)	«...безперервний процес взаємодії фінансових методів, інструментів та важелів...» [16]; «механізм – це сукупність ресурсів економічного процесу і способів їх поєднання» [15]	І. А. Ломачинська, Т. В. Майорова, А. Чаленко, Б. А. Райзберг та інші
Підхід з позиції системи	Системний підхід до діяльності організації	Усі організації є системами. Фірма є соціоекономічна система. Фірма є суттєва частина предметної області теорії соціально-економічних систем. Система – це сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів (ISO 9000:2000)	«Система чи сукупність методів, форм, інструментів і важелів впливу...»; «Система управління фінансами... орієнтована на / призначена для...»	М. М. Александрова, С. О. Маслова, В. Базилевич, О. Д. Василик, В. В. Венгер, М. І. Крупка, В. М. Опарін, Б. А. Райзберг та ін., П. І. Юхименко., В. М. Федосов, Л. Л. Лазебник та ін., Л. О. Костирко, А. М. Поддєрьогін, А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулін

Джерело: розроблено автором.

можливість імітації. Не зважаючи на універсальність, фінансовий капітал може підпадати під такі характеристики за умов, якщо він є обмеженим у доступі для конкурентів (з різних причин) і специфічним, зокрема, якщо для фінансування використано, наприклад, структуровані фінансові інструменти чи спеціально створені фінансові продукти під конкретні цілі (проектне фінансування, спеціалізовані гібридні фінансові інструменти тощо). Те ж саме може стосуватися й інформаційного забезпечення, наприклад, з причин наявності інформаційної асиметрії, та організаційного забезпечення, у разі, якщо воно створено як унікальне для певних цілей. Проте такі конкурентні переваги є нестійкими і можуть виникати лише на незначному за тривалістю часо-

вому відрізку. Тому ресурсна концепція може виступити поясненням сутності фінансово-кредитного механізму в такому аспекті як «пучка ресурсів», який має унікальні властивості на обмеженому часовому проміжку, що має наукову доцільність в контексті системного підходу.

Процесний підхід до управління організацією має більшу пояснювальну силу для дослідження сутності та моделювання фінансово-кредитного механізму, насамперед тому, що ґрунтується на системному підході. Так, процесний підхід розглядає діяльність організації як мережу бізнес-процесів, що пов'язані цілями і місією цієї організації [14]. Як і системний підхід, він передбачає входи і виходи процесу: входи (ресурси) всередині системи в результаті дії процесу перетворюються на ви-

ходи, які в разі успішності процесу представляють собою додану вартість входів. У науковій літературі представлено погляди щодо тлумачення сутності механізму з позиції процесного підходу. Зокрема, прихильниками такого підходу є А. Чаленко, Т. Майорова. Так, А. Чаленко пропонує визначення економічного механізму у трактовці як сукупності ресурсів економічного процесу і способів їх поєднання. В його аргументації відмітною особливістю пропонованого поняття є розмежування механізму та управління, механізм представлений як керований ресурс процесу [15]. Ідеї процесного підходу дотримуються і Т. Майорова, яка доводить необхідність його застосування до визначення сутності фінансово-кредитного механізму та надає трактування як «урегульованого фінансово-кредитною політикою держави безперервного процесу взаємодії фінансових методів, інструментів та важелів, спрямованих на формування, розподіл і використання фінансових ресурсів на макро- та макрорівнях» [16]. Отже, маємо дві точки зору в контексті процесного підходу, за яких механізм розглядається як ресурс процесу та безпосередньо як сам процес. Обидві наукові позиції обґрунтовані та дозволяють більш детально розкрити сутність фінансово-кредитного механізму. Нашій позиції відповідає розуміння механізму як ресурсу процесу діяльності, зокрема, управління фінансовою діяльністю. Фінансово-кредитний механізм більшою мірою є «ресурсне забезпечення процесу (наприклад, процесу фінансового забезпечення або інвестиційного процесу – Прим. авт.), його «уречевлена» частина і включає сукупність взаємопов'язаних елементів, «налаштованих» на виконання функцій процесу» [15]. Водночас, фінансова діяльність підприємства є процес, який пов'язаний з іншими видами діяльності прямими і зворотними зв'язками, а фінансово-кредитний механізм забезпечує виконання цього процесу.

Таким чином, дослідження сутності фінансово-кредитного механізму крізь призму основних положень теорії організації виявило, що всі підходи – ресурсний, процесний та системний – здійснюють свій внесок і дозволяють всебічно розкрити його сутність та властивості. Тому найперспективнішим вбачаємо підхід, який поєднує найбільш значимі та релевантні положення основних концепцій *стратегічної теорії фірми*. Такому підходу відповідає *інтеграційна концепція фінансово-кредитного механізму, в основу якої покладено системний підхід до управління організацією, на засадах стейкхолдерського підходу*. Інтеграційна концепція дозволяє всебічно розкрити сутність фінансово-кредитного механізму корпорації в широкому розумінні як системи, що поєднує ресурси, процеси, регулятивно-управлінські технології в інтересах внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів з метою досягнення фінансових цілей корпоративної стратегії, що приводить до створення вартості у коротко-, середньо- та довгостроковому періодах. Об'єктом системи фінансово-кредитного механізму корпорацій виступає фінансовий капітал як втілення фінансових відносин, які опосередковують процеси його залучення, розподілу і використання. Інтеграційна концепція може виступити теоретичним базисом для обґрунтування і розробки

моделі дієвого фінансово-кредитного механізму корпорацій, насамперед, в умовах складності, мінливості та невизначеності зовнішнього середовища.

Дослідження існуючих різноманітних тлумачень сутності понять «механізм», «фінансовий механізм», «фінансово-кредитний механізм» дозволяє виділити ключові слова: «взаємозв'язок та/чи взаємодія», «система чи сукупність», «фінансова діяльність», «фінансові ресурси», «фінансові відносини», «форми, методи, важелі, інструменти», «з метою... чи призначений для...», «фінансове забезпечення», «фінансове регулювання». Ці ключові слова вказують на ознаку, функції, специфіку, структуру фінансово-кредитного механізму та можуть виступити «цеглинками» конструкту «робочої версії» дефініції в її вузькому розумінні: *фінансово-кредитний механізм корпорації – це система організації фінансової діяльності з формування і розподілу фінансового капіталу, що складається з інструментів, форм і методів організації фінансових відносин, за допомогою відповідного забезпечення, регулювання і важелів впливу на соціально-економічний розвиток корпорації з метою створення вартості в коротко-, середньо- та довгостроковому періодах*.

Запропоновані методологічні положення створюють платформу для інтеграції й інших теоретичних концепцій, зокрема концепцій корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

1. Досліджено сутність поняття «фінансово-кредитний механізм корпорацій» крізь призму основних підходів до управління організацією – системного, ресурсного, процесного – та встановлено, що вихідною ознакою, яка формує відповідне пояснення сутності фінансово-кредитного механізму як рамкової організаційної конструкції для «нанизування» властивостей, характеристик і зв'язків, є системна ознака.

2. Запропоновано інтеграційну концепцію фінансово-кредитного механізму, яка стала основою для авторського тлумачення поняття в широкому розумінні, яке на відміну від існуючих, сформульовано в такій інтерпретації: фінансово-кредитний механізм корпорації є система, що поєднує ресурси, процеси, регулятивно-управлінські технології в інтересах внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів з метою досягнення фінансових цілей корпоративної стратегії, що приводить до генерування цінності в коротко-, середньо- та довгостроковому періодах через створення вартості.

3. Інтеграційна концепція фінансово-кредитного механізму може стати платформою для поєднання й інших теоретичних концепцій – корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку, що надають теоретичне і методологічне обґрунтування розробці моделі фінансово-кредитного механізму сталого розвитку корпорацій.

Перспективи подальших досліджень: проекція основних здобутків сучасної теорії фірми на сферу корпоративних фінансів дозволить отримати нове прочитання багатьох категорій і понять, що приведе до збагачення фінансової теорії. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Поддєрьогін А. М. Фінансовий механізм забезпечення стійкого розвитку господарюючого суб'єкта / А. М. Поддєрьогін // Часопис економічних реформ. – 2011. – № 4. – С. 74 – 78.

2. Шеремет А. Д. Финансы предприятий / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 538 с.

3. Венгер В. В. Финансы : навч. посіб. / В. В. Венгер. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 427 с.

4. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник / О. Д. Василик. – К. : НІОС, 2000. – 416 с.

5. Опарін В. М. Финансы. Загальна теорія : навч. посіб. / В. М. Опарін. – К. : КЕУ, 2001. – 240 с.

6. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України : автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.04.01 / М. І. Крупка ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2002.

7. Александрова М. М. Гроші. Финансы. Кредит : навч.-метод. посіб. / М. М. Александрова, С. О. Маслова – К. : ЦУЛ, 2002. – 336 с.

8. Кириленко О. П. Финансы (Теорія та вітчизняна практика) : навчальний посібник / О. П. Кириленко. – Тернопіль : Астон, 2002. – 212 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://enbv.narod.ru/text/Econom/finance/kirilenko/str/2-1.html>

9. Кірейцев Г. Г. Финансовый менеджмент / Г. Г. Кірейцев. – Житомир : ЖІПТ, 2001. – 440 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buklib.net/books/22451/>

10. Юхименко П. І. Теорія фінансів / П. І. Юхименко, В. М. Федосов, Л. Л. Лазебник та ін. ; за ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 576 с.

11. Клейнер Г. Б. Системная парадигма и системный менеджмент / Г. Б. Клейнер // Российский журнал менеджмента. – 2008. – Том 6. – № 3. – С. 27 – 50.

12. Системный подход к управлению организацией [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://portal.edu.asu.ru/mod/lesson/view.php?id=13572>

13. ISO 9000:2000 «Системы менеджмента качества. Основные положения и словарь» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.stroyoffis.ru/gost_kacestvo/iso_9000_2000/iso_9000_2000.php

14. Процессный поход [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://piter-soft.ru/automation/more/glossary/process/protessniy-podhod/>

15. Чаленко А. Онеопределенности термина «механизм» в экономических исследованиях / А. Чаленко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kapital-rus.ru/articles/article/176697>

16. Майорова Т. В. Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу в Україні : автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Т. В. Майорова; Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана. – К., 2014. – 35 с.

REFERENCES

Aleksandrova, M. M., and Maslova, S. O. *Hroshi. Finansy. Kredyt* [Money. Finance. Credit.]. Kyiv: TsUL, 2002.

Chalenko, A. "O neopredelennosti termina «mekhanizm» v ekonomicheskikh issledovaniakh" [About ambiguity of the term "mechanism" in economic research]. <http://www.kapital-rus.ru/articles/article/176697>

"ISO 9000:2000 «Sistemy menedzhmenta kachestva. Osnovnye polozheniia i slovar»" [ISO 9000: 2000 "Quality Management Systems. Fundamentals and vocabulary"]. http://www.stroyoffis.ru/gost_kacestvo/iso_9000_2000/iso_9000_2000.php

Krupka, M. I. "Finansovo-kredytnyi mekhanizm innovatsiino-ho rozvytku ekonomiky Ukrainy" [Financial and credit mechanism

of innovation development of economy of Ukraine]. *Avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.04. 01*, 2002.

Kyrylenko, O. P. "Finansy (Teoriia ta vitchyzniana praktyka)" [Finance (Domestic Theory and Practice)]. <http://enbv.narod.ru/text/Econom/finance/kirilenko/str/2-1.html>

Kireitsev, H. H. "Finansovyi menedzhment" [Financial management]. <http://buklib.net/books/22451/>

Kleyner, G. B. "Sistemnaia paradigma i sistemnyy menedzhment" [Systemic paradigm and system management]. *Rossiyskiy zhurnal menedzhmenta*, vol. 6, no. 3 (2008): 27-50.

Maiorova, T. V. "Finansovo-kredytnyi mekhanizm aktyvizatsii investytsiino-ho protsesu v Ukraini" [Financial and credit mechanism of activation of investment process in Ukraine. Financial mechanism of sustainable development entity]. *Avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.08*, 2014.

Oparin, V. M. *Finansy. Zahalna teoriia* [Finance. General Theory]. Kyiv: KEU, 2001.

Podderyohin, A. M. "Finansovyi mekhanizm zabezpechennia stiikoho rozvytku hospodariuiuchoho sub'iekta" [Financial mechanism of sustainable development entity]. *Chasopys ekonomichnykh reform*, no. 4 (2011): 74-78.

"Protessniy podkhod" [Process approach]. <http://piter-soft.ru/automation/more/glossary/process/protessniy-podhod/>

"Sistemnyy podkhod k upravleniiu organizatsiy" [A systematic approach to the management of the organization]. <http://portal.edu.asu.ru/mod/lesson/view.php?id=13572>

Sheremet, A. D., and Sayfulin, R. S. *Finansy predpriiaty* [Finance companies]. Moscow: INFRA-M, 2004.

Venher, V. V. *Finansy* [Finance]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2009.

Vasylyk, O. D. *Teoriia finansiv* [Theory of Finance]. Kyiv: NIOS, 2000.

Yukhymenko, P. I. et al. *Teoriia finansiv* [Theory of Finance]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2010.